

УДК 351:005.92](477)

Людмила Сокур,
аспірантка Інституту державного управління та
інформаційної діяльності НАКККіМ

Державна політика України у сфері діловодства на етапі її формування

У статті висвітлено основні підходи до визначення сутності державної політики у сфері діловодства та її особливості на стадії формування; визначено значущість аналізованого питання на сучасному етапі розвитку та запропоновано шляхи вирішення найактуальніших проблем, які вимагають негайного врегулювання на рівні державної політики.

Ключові слова: державна політика, державне управління, формування державної політики у сфері діловодства.

Сучасне українське суспільство переживає глибокі перетворення в усіх сферах суспільно-політичного життя, що супроводжуються нескінченними політичними реформами та кадровими ротаціями, трансформацією суспільної свідомості, руйнацією старих підходів в управлінні та осмисленням історичного досвіду з метою формування власної державної політики (ДП) в усіх сферах життєдіяльності суспільства, в тому числі й діловодстві, яке є невід'ємною складовою, що забезпечує документальний супровід усіх політичних, економічних та управлінських процесів. Документальне середовище фактично виступає індикатором політичного та економічного розвитку суспільства і потужним інформаційним джерелом як на сучасному етапі, так і з позицій історичної ретроспективи та може слугувати могутнім інформаційним інструментом управління державою та суспільством. Саме тому на сьогодні аналізоване питання перебуває в руслі *актуальних* та вимагає невідкладного врегулювання на державному рівні. Варто відзначити й той факт, що останніми роками дослідники почали все більше уваги звертати на вивчення ДП, опису та пояснення причин і наслідків діяльності державних органів, дослідження впливу соціально-економічних та політичних факторів на зміни ДП тощо. Проте у більшості з проведених досліджень акцентувались проблеми реалізації (здійснення) ДП, тоді як питання її формування висвітлювались недостатньо. Ті ж трактування та підходи, які мали місце в політичній науці, носили суто теоретико-філософський характер, дещо відірваний від прикладної науки. Недостатнє розуміння процесу формування ДП спричинило низку проблем фактично в усіх без винятку сферах практичної діяльності, що прослідковуються у зволіканні з ухваленням провідних концептуальних законів, постанов, які б всебічно відповідали викликам часу в галузі діловодства та інших, не менш значущих сферах суспільного життя, що на сьогодні залишаються без достатньої уваги з боку держави та потребують інтенсифікації формування ДП.

Як уже зазначалось, у вітчизняній науковій літературі проблема формування ДП у сфері діловодства залишається недостатньо дослідженою. Фрагментарно окремі її аспекти розпоршені у літературі, присвяченій історії та практиці діловодства в Україні, загальним питанням документознавства, державного будівництва, розбудові інформаційного суспільства тощо. До таких можна віднести праці О. Загорецької [7, 8], І. Петрової [15], Ю. Палехи [12, 13], В. Савицького

[18—20]. При аналізі попереднього доробку з питань формування ДП у сфері діловодства до уваги бралися всі джерела, які тією чи іншою мірою висвітлювали досліджувану проблему.

Метою публікації є визначення поняття "державна політика" у сфері діловодства, її сутності та завдань на етапі її формування. Процеси діловодства на сучасному етапі управління відіграють важливе значення. Аналіз нормативно-правових актів та нормативно-методичного забезпечення сфери діловодства переконливо свідчить про те, що аналізоване питання вимагає негайного врегулювання з боку держави шляхом формування дієвої ДП у сфері діловодства при забезпеченні співіснування національних традицій та міжнародних норм, що є об'єктивною умовою входження України до світового інформаційно-документального простору. Сигналом до постановки цього питання у розряд першочергових став і той факт, що протягом 20 років незалежності в Україні відсутній основоположний закон про діловодство, який уже тривалий час перебуває в стадії проекту та обговорення. А відтак, визначення основних принципів ДП з діловодства, суб'єктів її реалізації потребує конкретизації та законодавчого закріплення.

Для визначення сутності та завдань ДП у сфері діловодства на сучасному етапі варто звернутися до історичного досвіду, проаналізувати вже наявні результати наукових досліджень, зроблених вітчизняними та зарубіжними вченими, нормативно-правові акти української держави щодо окресленої проблеми, що дасть можливість точніше визначити суттєві характеристики зазначеного поняття. Лише комплексний підхід у вивченні окресленої проблеми дасть змогу визначити магістральні напрями ДП у сфері діловодства, чітко уявити, які процеси потребують регулювання і підтримки з боку держави, а отже виступають об'єктом ДП.

Варто зауважити, що на сьогодні в науковій літературі існує велика кількість визначень поняття "державна політика", тому, щоб уникнути неточностей та двозначностей у підході до вивчення окресленої проблеми, з'ясуємо, що будемо розуміти під "державною політикою". Так, у словнику з державного управління ДП визначено як напрям дій або утримання від них, обраних органами державної влади для вирішення певної проблеми або сукупності взаємопов'язаних проблем [6]. Авторський колектив у складі В. Романова, О. Рудіка, Т. Бруса в праці "Вступ до аналізу державної політики" зазначає, що ДП — це відносно стабільна, організо-

вана та цілеспрямована діяльність уряду щодо певної проблеми, яка здійснюється ним безпосередньо чи опосередковано і впливає на життя суспільства [17, с. 14]. О. Валецький під ДП пропонує розуміти дії органів державної влади з вирішення проблем, які найоптимальніше сприяють реалізації інтересів суспільства [4, с. 9]. Сучасні вітчизняні науковці О. Лазор, О. Лазор та І. Лазар ДП визначають як діяльність органів державної влади, спрямовану на досягнення визначених цілей і вирішення суспільних проблем [11, с. 15]. І це далеко не повний перелік тлумачень поняття "державна політика" в науковій літературі. Так, зокрема, лише в праці В. Тертички "Державна політика: аналіз та здійснення в Україні" наведено 19 визначень цього поняття, запропонованих як вітчизняними, так й іноземними фахівцями з державного управління [21]. Їхній аналіз показав, що частина з них акцентує на меті та намірах ДП, частина окреслює коло завдань, частина визначає засоби та механізми її реалізації. Відтак, така широка та різнопланова палітра у підходах до визначення ДП потребує чіткого окреслення розуміння цього поняття в контексті нашого дослідження.

З огляду на це, для розуміння сутності ДП на особливу увагу заслуговує сучасна монографія канадського дослідника Л. Пала "Аналіз державної політики", в якій автор зазначає, що ДП — це набір цінностей, цілей та знарядь, пов'язаних із визначенням суспільних проблем, що вимагають уваги [14, с. 176.], та зауважує, що будь-яка ДП бере свій початок в уряді або державних органах, вона є своєрідним дороговказом для тих, хто її втілює в життя, і тих, хто її дотримується, в основному, є цілеспрямованим втручанням для зміни перебігу подій на краще. Проте ДП може не лише впорядкувати певні дії, а й бути продуманою бездіяльністю уряду, а це також — політичний вибір.

Дещо розширює розуміння сутності ДП С. Барматова, трактуючи її як політику, що ухвалюється і проводиться певною державою, її курс, основні напрями діяльності й сама ця діяльність всередині країни та на міжнародній арені. Авторка стверджує, що зміст ДП визначається Конституцією, природою і характером держави, її вищими органами, об'єктивними внутрішніми та міжнародними умовами існування, розміщенням і співвідношенням соціально-політичних сил у суспільстві; має конкретні завдання і мету. Як правило, ДП координується в рамках держав, їхніх об'єднань, узгоджується з рекомендаціями ООН та інших міжнародних організацій [3, с. 225].

Отже, основними, найхарактернішими визначеннями сутності ДП є те, що її розробляють і здійснюють держава та її органи, вона за своєю суттю передбачає основні напрями їх діяльності та саму діяльність як у цілому суспільстві, так і в певній сфері, курс держави всередині країни і на міжнародній арені.

Займаючись дослідженнями в галузі ДП і управління, В. Тертичка комплексно підійшов до розгляду аналізованого поняття і не лише визначив ДП як відносно стабільну, організовану й цілеспрямовану діяльність / бездіяльність державних інституцій, здійснювану ними безпосередньо чи опосередковано щодо певної проблеми або її сутності, яка впливає на життя суспільства, а й на підтвердження оптимальності такого трактування ДП виділив декілька характерних її рис:

— державна політика є цілеспрямованою дією / бездіяльністю, а не випадковою, безсистемною поведінкою учасників процесу політики, яка розробляється для досягнення поставленої мети (хоча не завжди досягає задекларованого);

— політика охоплює не окремі абстрактні рішення, а цілеспрямовані напрями чи моделі дії / бездіяльності урядовців і включає в себе як розроблення політики, так і її впровадження;

— політику впроваджують у життя не тільки владні структури, а досить часто й приватні організації чи окремі особи;

— ДП є відповіддю на суспільні вимоги чи вимоги дії / бездіяльності учасників процесу політики — законодавців, бюрократів, громадян, з урахуванням їхніх групових інтересів;

— політика — це дієвість / пасивність державницьких інституцій, а не їхні плани (голослива декларація), саме ця політика аналізується й оцінюється;

— ДП може бути позитивною, коли певні проблеми вирішуються, й негативною, за умови дії / бездіяльності, недосягнення поставленої мети чи досягнення протилежного;

— ДП базується на законі, тобто вона має бути легітимною;

— ДП ґрунтується на монополії держави на законний примус чи насильство, тобто державні органи використовують певну шкалу інструментів для досягнення цілей політики;

— варто відрізняти просто рішення й політику: щоденні урядові рішення, продиктовані як політикою, так і обставинами, зводяться до проведення певної лінії політики, але водночас вони не є політикою [21; 22, с. 54, 55].

При цьому, всі органи державної влади (яким державою делеговані деякі державні повноваження) діють у межах компетенції, повноважень та ресурсів, наданих їм державою і закріплених законом, здійснюючи державне управління.

Отже, прослідковується тісний зв'язок ДП з поняттям державного управління, під яким розуміють одну з форм діяльності держави, що виражається в практичній реалізації законів, в організації суспільних відносин з метою забезпечення державних інтересів і ДП. Саме тому для розуміння цього зв'язку надзвичайно важливим є визначення сутності ДП. А відтак, варто розуміти, що рівень, характер та результативність ДП суто пропорційно залежать від управлінської діяльності державних структур, від тих підходів і напрямів діяльності державних органів, якими вони обслуговуються у певній сфері суспільного життя. ДП необхідна не тільки як форма державного управління, а й як його найміцніший організаційний потенціал. І навпаки, державне управління виступає як своєрідна форма ДП і як засіб її практичного проведення в життя. Саме в цьому виявляється взаємозв'язок та взаємозумовленість ДП і державного управління.

Досліджуючи проблему державної культурної політики, фахівець з державного управління В. Карлова впритул підійшла до визначення поняття ДП у досить вузькій сфері її соціального функціонування. Так, у своєму дисертаційному дослідженні авторка зазначила, що "державна політика — це курс дій, який дає змогу державі досягти певних цілей у конкретній галузі, використовуючи при цьому правові, економічні, адміністративні методи й засоби впливу, спираючись на ресурси, які є в її розпорядженні", — та запропонувала в державному управлінні під ДП розуміти цілеспрямовану діяльність органів державної влади щодо розв'язання суспільних проблем, досягнення і реалізації загальнозначущих цілей розвитку суспільства або його окремих сфер [9, с. 30]. З огляду на специфіку діловодства, запропонований В. Карловою варіант розуміння цього поняття в контексті нашого дослідження є найприйнятнішим та дає змогу врахувати ті специфічні риси та особливості, які виокремлюють сферу діловодства з-поміж інших соціально-правових інститутів. Отже, державна політика в контексті нашого дослідження — це цілеспрямована діяльність держави щодо розв'язання суспільних проблем, досягнення і реалізації загальнозначущих цілей розвитку в сфері діловодства.

Таким чином, використовуючи саме це розуміння сутності поняття "державна політика" і виходячи з визначення

поняття діловодства як об'єкта державного управління, варто перейти до визначення мети та основних завдань ДП у цій сфері.

Вибір цілей держави, зазначає В. Тертичка — це вибір пріоритетів на рівні основних напрямів її діяльності, пріоритетів, які, фактично, визначають на певний період подальше спрямування всіх її видів, зокрема ДП, та використання всіх наявних ресурсів, її стан і розвиток, становище і ставлення до неї інших держав світу, які утворюють її зовнішнє середовище, і зрештою, її успішний розвиток та пов'язане з цим майбутнє. Фундаментальні цілі ДП, як правило, фіксуються в спеціальних документах — конституціях чи законах. При цьому цілі держави зумовлюють відповідний напрям ДП, тому важливим є врахування притаманної суб'єкту системи цінностей, розуміння ситуації, процесів розвитку та прагнень об'єкта щодо напрямку перспективного розвитку [21; 22, с. 93].

З огляду на це, на різних етапах історичного розвитку ДП у сфері діловодства висувала різні цілі, відповідно до цінностей, ситуації, пріоритетів тощо. Так, в умовах відродження української державності в 1917—1920 рр. наріжним каменем української ДП у сфері діловодства було переведення його на українську (державну) мову, створення дієвих механізмів виконання управлінських рішень на всіх рівнях, збереження наявного документального фонду та створення власної україномовної дієвої структури та системи діловодства, оскільки від її чіткої організації залежало налагодження зв'язків між центром та регіонами.

Радянська доба створила нові реалії, що й спонукало до змін пріоритетів ДП у сфері діловодства та висування нових завдань, серед яких можемо відзначити: уніфікацію форм діловодних процесів та ділових документів відповідно до всесоюзних норм, впровадження жорсткої системи повноважень у виданні організаційно-розпорядчої документації, поліпшення діяльності архівних установ, удосконалення та раціоналізацію документального забезпечення виконавчих органів управління різних рівнів, розроблення Єдиної державної системи діловодства. Хотілося б зазначити, що в радянську добу завдання та пріоритети ДП України перебували в руслі загальносоюзних доміант і, фактично, не мали національного забарвлення.

Саме цим і пояснюється те коло завдань та проблем ДП у сфері діловодства, з якими зіткнулася незалежна Україна. Так, на сучасному етапі серед пріоритетних завдань ДП можна виокремити такі: забезпечити сумісність вітчизняного діловодства з нормами міжнародного стандарту ISO 15489—2001; впровадити правові засади організації діловодства в країні для їхньої сумісності з законодавчими нормами організації архівної справи, електронного документообігу, інформаційної діяльності; розмежувати повноваження суб'єктів організації діловодства в країні; утвердити норми щодо неухильного виконання основних нормативно-правових актів та нормативних документів, спрямованих на організацію діловодства, зокрема, інструкції з діловодства, переліків документів зі строками їхнього зберігання, стандартів на створення управлінських документів; упровадити єдині норми створення управлінських документів та організації роботи зі службовими документами в умовах застосування електронного документостворення та документообігу для запобігання втрат електронної службової інформації; забезпечити права власності установ на їхні службові документи та документальні фонди; встановити відповідальність за порушення законодавства про діловодство, зокрема, з метою запобігання втрат та несанкціонованого знищення службових документів, у тому числі, під час ліквідації та реорганізації установ; визначити загальні засади застосування державної та інших мов у діловодстві. І це далеко не повний

перелік завдань, які сьогодні мають бути реалізовані у сфері діловодства.

Отже, ДП, маючи певний інструментарій реалізації загальнозначущих цілей розвитку суспільства або його окремих сфер, зокрема, діловодства, покликана своєчасно виявляти назрілі галузеві проблеми, шукати шляхи їхнього вирішення. Відтак, у сфері ДП приймаються обґрунтовані політичні рішення, створюється механізм їхньої реалізації, розробляється відповідний інструментарій.

Саме тому мету ДП у сфері діловодства ми пропонуємо визначити, як реалізацію державних функцій та досягнення законодавчо закріплених цілей держави шляхом раціоналізації та оптимізації сфери діловодства у відповідності з окресленими завданнями, вимогами часу та міжнародними стандартами.

У контексті названої проблеми потрібно уточнити зміст поняття "формування державної політики", оскільки воно є одним з основних у цьому дослідженні.

Вагомий внесок у розуміння поняття "формування ДП" зробив П. Петровський, який у статті "Методологічні аспекти впровадження державної політики" розглядає політику як процес діяльності, із фіксацією відповідних характеристик — мета (формування й практична реалізація певних цілей), мистецтво можливого (вміння досягнути можливого й бажаного результату), вплив на інших заради ствердження власних цілей [16]. Автор зазначає, що поняття "здійснення ДП" — це загальна назва політичної діяльності органів або представників державної влади з точки зору її результативності, що складається із двох взаємопов'язаних етапів. Перший є шляхом, здійснюваним думкою від певного реального стану політичного життя до його висвітлення у системі знання і розуміння. Автор наголошує, що це зовсім не тожні речі, хоча знання покликане дати об'єктивну картину існуючого, завдання політиків на цьому етапі полягає в тому, щоб максимально врахувати всі об'єктивні тенденції політичних процесів і власні суб'єктивні прагнення, тобто сформувати уможлядну лінію необхідного розвитку.

Розуміння контексту соціально-політичних змін, продовжує автор, передбачає не просто відтворення об'єктивно необхідної картини дійсності, а й включає позиціонування суб'єкта — визначення його інтересів, потреб, цінностей, мотивів тощо. Тут відбувається формування уможлядних (віртуальних) результатів — ідей, концепцій, доктрин (інакше кажучи, бачень і упереджень, а також визначення намірів, програм, завдань тощо. На другому етапі відбувається впровадження або втілення у життя сформованих раніше концепцій або проектів.

Таким чином, розклавши поняття "здійснення ДП" на два етапи, ми змогли визначити, що саме перший етап, який є "шляхом, здійснюваним думкою від певного реального стану політичного життя до його висвітлення у системі знання і розуміння", і є тим самим поняттям "формування ДП". Проте для дослідження конкретних можливостей ДП ці два етапи потрібно розглядати в їхній єдності, зважаючи на провідне значення результатів першого етапу (формування державної політики). Це особливо важливо з урахуванням аксіом політики — наміри (мотиви) відіграють визначальну роль, хоча й не забезпечують досягнення бажаного результату.

Відтак, поняття формування ДП охоплює процес від зародження думки, концепції, наміру тощо і до її наукового обґрунтування з викладенням очікуваних результатів. Хоча знання покликане дати об'єктивну картину існуючого, завдання політиків на цьому етапі полягає в тому, щоб максимально врахувати всі об'єктивні тенденції політичних процесів і власні суб'єктивні прагнення, тобто сформувати умо-

глядну лінію необхідного розвитку, яка може бути представлена у вигляді концептуальних засад.

Щодо визначення сутності формування ДП, то варто зауважити, що в системі вироблення стратегії та постановки завдань подальшого розвитку ДП первинним документом є саме концепція, яка, по суті, являє собою умовивід, думку щодо окреслення основних магістралей наступних дій. Як зазначають В. Ребало та В. Тертичка, в узагальненому вигляді до концепції закладаються такі поняття: визначення масштабів, темпів, пропорцій і основних напрямів соціально-економічного розвитку держави, окремих її структурно-функціональних підсистем, а також дається загальне обґрунтування системи заходів, спрямованих на підвищення ефективності всієї системи державного управління, методів подолання галузевих і територіальних диспропорцій і невідповідностей. На підставі концепції розробляються спеціалізовані, галузеві й територіальні програми, в яких позиції концепції отримують докладне і конкретне мотивування, а також узгодження проблемних питань [5, с. 197].

Як правило, структура концепції складається з чотирьох змістовних блоків. У першому досліджується "стартовий" рівень соціально-економічного розвитку держави, виявляються тенденції й основні проблеми. У процесі ранжирования виділяється кілька головних проблем, які піддаються уточненню, визначається характер і напрями розвитку держави, формується основні пріоритети, вдосконалюються механізми ресурсного забезпечення та визначаються завдання на близьку перспективу.

Другий блок — прогнозно-аналітичний, у ньому узагальнюються результати попередньо розроблених прогнозів розвитку держави.

Третій блок відводиться урахуванню зовнішніх факторів, що природно брались до уваги і раніше в інших блоках, але саме тут їх досліджують детально, оскільки вони найбільше впливають на вибір варіантів розвитку держави в довгостроковій перспективі. На цій стадії, як зазначає О. Кучеренко, остаточно узгоджуються цілі та ресурси, причому можливе (і доцільне) скорочення їхньої кількості.

Четвертий блок — концептуальний, який являє собою завершений, зведений прогноз, що формується на основі системи попередніх передбачень, які впливають із урахування зовнішніх факторів, відповідно до системи цілей. У ході розроблення цього блоку концепція державної політики набуває, з одного боку, високоагрегованого, а з іншого — цільового характеру. Деякі розділи цього блоку переходять до цільових комплексних програм, але їх розроблення і реалізація виходять за межі концепції [10, с. 120].

Таким чином, можемо зауважити, що концептуальне оформлення державної стратегії щодо здійснення ДП дає можливість для вироблення ефективного механізму її подальшої реалізації.

Наразі українська ДП у сфері діловодства перебуває на етапі формування, оскільки на сьогодні відсутній галузевий закон про діловодство. А його прийняттю та розробленню передують той перший етап "намірів і мотивів", який представлений наявною Концепцією проекту Закону України "Про діловодство" [1], на основі якого поданий для обговорення і Проект (варіант 8 від 28.03.2003) Закону України "Про діловодство" [2].

З огляду на викладене, варто зауважити: щодо розроблення ДП, її стратегії та прийняття рішень у світовій державницькій практиці поширені дві основні моделі: так звані "активна" і "представницька". Для активної моделі характерною є ситуація, коли законодавчими інститутами формулюються базові принципи й конституційні норми, виробля-

ється стратегія загальнодержавної політики. Водночас практична реалізація стратегічних рішень і сама технологія управління здійснюється органами виконавчої влади. Відповідно до представницької моделі, законодавчі парламентські органи обмежуються формуванням загальнонаціональних орієнтирів і правил гри, а прийняття важливих стратегічно-оперативних рішень делеговане органам виконавчої влади.

Варто відзначити, що в нашому випадку в Україні на сучасному етапі у сфері діловодства діє переважно змішана модель державної стратегії, яка тяжіє до представницької. Вирішальна роль у виробленні і здійсненні державної політики країни належить законодавчим (що визначають концептуальні засади розвитку політики в сфері діловодства) та виконавчим інститутам влади (які безпосередньо розробляють уніфіковані стандарти та реалізують їх на практиці).

До головних суб'єктів — центрів формування ДП в Україні у сфері діловодства належать: Парламент з його профільними комітетами й фракціями; Президент, при якому діють відповідні дорадчі комісії, ради, проблемні експертні групи, а також відповідні центри стратегічних досліджень та науково-дослідних установ; Уряд, в якому кожне міністерство та відомство відповідає за планування та здійснення певного напрямку ДП, а апарат Кабінету Міністрів України виконує функції штабу, діяльність якого спрямована на планування й координацію проведення всієї ДП. Зокрема, центральним органом державної виконавчої влади у сфері діловодства та архівної справи є Головне архівне управління при Кабінеті Міністрів України, яке покликане реалізувати ДП у цій галузі.

Серед повноважень Головархіву України потрібно відзначити вдосконалення системи документаційного забезпечення державного управління і діловодства, розроблення і затвердження обов'язкових до виконання всіма міністерствами, іншими державними органами, установами, організаціями й підприємствами (незалежно від відомчого підпорядкування) нормативних документів з питань організації документів у діловодстві та архівній справі, проте щодо формування ДП у сфері діловодства Головархіву делеговані винятково дорадчі функції — узагальнення практики застосування законодавства з питань діловодства, розроблення пропозицій щодо його вдосконалення та внесення їх на розгляд Кабінету Міністрів України.

Отже, формування ДП, у тому числі й у сфері діловодства — процес складний та суперечливий. З одного боку, ДП здійснюють представники всіх гілок державної влади — законодавчої, виконавчої, судової (деякі науковці, особливо закордонні, виділяють ще й адміністративні органи, які тією чи іншою мірою впливають на процес втілення в життя ДП), а також на всіх рівнях управління — регіональному, обласному, районному (якщо не завжди на етапі формування засад ДП, то вже, напевно, при втіленні її в життя).

Таке синкретичне поєднання всіх суб'єктів державної політики не дає нам змоги розглядати процес її формування відірвано від життя, від другої складової, тобто від реалізації (впровадження) через механізми державного управління. Для дослідження конкретних можливостей ДП варто розглядати ці два етапи у їхній єдності, з урахуванням визначальної ролі результатів першого етапу — етапу формування.

Щодо інструментарію та механізмів реалізації ДП, то їх держава має достатньо: це закони, традиції, норми, адміністративні стимули та покарання тощо. Так, В. Тертичка наголошує, що саме їх потрібно аналізувати як один із головних факторів вироблення та впровадження ефективної політики, зазначаючи, що проблеми і цілі в будь-якій сфері суспільної діяльності є відносно сталими і загальнозрозумілими, а знаряддя і механізми впровадження переважно визна-

чені нечітко [21; 22, с. 94]. Саме тому на стадії формування ДП у сфері діловодства варто всебічно аналізувати не лише проблеми, прогнозувати їх вирішення, а й чітко визначити інструментарій впровадження та реалізації ДП в майбутньому на практиці.

Висновки. Підсумовуючи аналіз результатів досліджень щодо розуміння сутності ДП, пропонуємо під державною політикою у сфері діловодства розуміти цілеспрямовану діяльність держави щодо розв'язання суспільних проблем, досягнення і реалізації загальнозначущих цілей розвитку в сфері діловодства, а під формуванням ДП у сфері діловодства — процес від зародження думки, наміру тощо і до її наукового обґрунтування у вигляді концепцій, нормативних актів, законів з викладенням очікуваних результатів, з урахуванням інструментарію, за допомогою якого держава через систему відповідних органів має здійснювати реалізацію сформуваної ДП.

Окрім визначення інструментарію та механізмів ДП у сфері діловодства на стадії її формування, варто враховувати й ті суспільнозначущі галузеві проблеми, що сформувалися за 20 років незалежності та вимагають невідкладного вирішення на рівні держави, а саме: розроблення дієвого нормативно-методичного забезпечення; прийняття основоположного Закону "Про діловодство"; приведення наукової термінології до єдиного стандарту; впровадження Міжнародного стандарту ISO 15498—2001 та забезпечення його сумісності з вітчизняними нормами діловодства; розмежування повноважень суб'єктів організації діловодства в країні; впровадження єдиних норм створення управлінських документів та організації роботи зі службовими документами в умовах застосування електронного документообігу; узгодження сумісності нормативних положень різних сфер функціонування документів (електронний документообіг, архівна справа) тощо. І це далеко не повний перелік завдань, які сьогодні мають бути реалізовані у сфері діловодства на рівні державної політики.

Список використаної літератури

1. *Про діловодство* : Концепція проекту Закону України // Офіційний веб-портал Державного комітету архівів України. — Режим доступу: <http://www.archives.gov.ua/Problems/Concept-4.11.2005.php>. — Назва з екрана.
2. *Про діловодство* : Закон України : проект (варіант 8 від 28.03.2003) // Офіційний веб-портал Державного комітету архівів України. — Режим доступу: http://www.archives.gov.ua/Law-base/Laws/index.php?p=2003-03-28_v.8. — Назва з екрана.
3. *Барматова С. П.* Політична соціологія : курс лекцій / С. П. Барматова — К. : Аналіт. центр вивч. сусп.-ва, 2003. — 252 с.
4. *Валевський О. Л.* Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження : монографія / О. Л. Валевський — К. : НІСД, 2001. — 242 с.
5. *Державна політика: аналіз та механізм її впровадження в Україні* : навч. посіб. / за заг. ред. В. А. Ребкала, В. В. Тертички. — К. : Вид-во УАДУ, 2000. — 232 с.
6. *Державне управління* : словник-довідник / за заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. — К. : Вид-во УАДУ, 2001. — 228 с.
7. *Загорецька О. М.* Сучасні проблеми організації діловодства в міністерствах та державних комітетах України / О. М. Загорецька // Студії з архівної справи та документознавства. — 1998. — Т. 3. — С. 177—182.
8. *Загорецька О. М.* Нормативне та науково-методичне забезпечення організації діловодства в Україні у другій половині ХХ — на поч. ХХІ ст. : автореф. дис. ... канд. іст. наук /

- Загорецька Олена Михайлівна ; Держ. ком. арх. України, Укр. НДІ арх. справи та документознавства. — К., 2005. — 16 с.
9. *Карлова В. В.* Державна політика у сфері культури: сутність та особливості реалізації в сучасних умовах : дис. ... канд. наук з держ. упр. / Карлова Валентина Володимирівна ; Укр. акад. держ. упр. при Президентові України. — К., 2003. — 224 с.
  10. *Кучеренко О. О.* Державна політика: теоретико-методологічні засади дослідження процесу формування та здійснення : дис. ... канд. наук з держ. упр. / Кучеренко Олександр Олександрович ; Укр. акад. держ. упр. при Президентові України. — К., 2001. — 199 с.
  11. *Лазор О. Д.* Основи державного управління та місцевого самоврядування : навч.-метод. посіб. / О. Д. Лазор, О. Я. Лазор, І. Г. Лазар. — К. : Дакор, 2007. — 312 с.
  12. *Палеха Ю. І.* Організація діловодства в державному апараті українських урядів 1917—1918 років / Ю. І. Палеха // Вісник державної служби України. — 2008. — № 2. — С. 88—93. — Відомості доступні також з Інтернету: http://www.guds.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=146689.
  13. *Палеха Ю. І.* Культура діловодства в сучасних установах України: становлення, технологія, організація, керування : дис. ... канд. іст. наук / Палеха Юрій Іванович ; Держ. ком. арх. України, Укр. НДІ арх. справи та документознавства. — К., 2005. — 210 с.
  14. *Пал Л. А.* Аналіз державної політики / Л. А. Пал ; пер. з англ. І. Дзюби. — К. : Основи, 1999. — 422 с.
  15. *Петрова І. О.* Документаційне забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку : дис. ... канд. іст. наук / Петрова Ірина Олександрівна ; Держ. ком. арх. України, Укр. НДІ арх. справи та документознавства. — К., 2007. — 192 с.
  16. *Петровський П. М.* Методологічні аспекти впровадження державної політики / П. М. Петровський // Державне управління: теорія та практика. — 2007. — № 1. — Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Dutp/2007-1/>. — Назва з екрана.
  17. *Романов В.* Вступ до аналізу державної політики : навч. посіб. / В. Романов, О. Рудік, Т. Брус. — К. : Основи, 2000. — 243 с.
  18. *Савицький В. Т.* Про місце діловодства в системі функцій державного управління / В. Т. Савицький // Вісник державної служби. — 2004. — № 4. — С. 48—50.
  19. *Савицький В. Т.* Функції та значення документа в державному управлінні / В. Т. Савицький // Вісник державної служби. — 2005. — № 4. — С. 28—31.
  20. *Савицький В. Т.* Документаційне забезпечення управління як сфера нормативно-правового регулювання / В. Т. Савицький // Ефективність державного управління. — 2006. — № 10. — С. 359—369.
  21. *Тертичка В. В.* Державна політика: аналіз та здійснення в Україні / Валерій Тертичка. — К. : Основи, 2002. — 750 с.
  22. *Тертичка В. В.* Державна політика: аналіз і впровадження в Україні : дис. ... д-ра наук з держ. упр. / Тертичка Валерій Володимирович ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. — К., 2004. — 457 с.

В статті освещены основные подходы к определению сущности государственной политики в сфере государственного делопроизводства и ее особенности на стадии формирования; определено значение данного вопроса на современном этапе, предложены пути решения вопроса самых актуальных проблем, которые требуют немедленного урегулирования на уровне государственной политики.

The article is devoted to the main approaches to the definition of state policy in the sphere of state business correspondence and its features on the stage of forming thereof. The importance of this problem in the modern period of development is determined. The ways of solution of the most actual problems that require immediate resolution at the level of state policy are proposed.

Надійшла в редакцію 28 жовтня 2010 року